

Member of International Lesbian and Gay Association (ILGA)

Förbundskansli
+46 8 457 13 00
forbund@rfsi.se

Hivkansli
+46 8 457 13 05
hivkansli@rfsi.se

Kom Ut!
+46 8 457 13 10
komut@rfsi.se

Fax
+46 8 30 47 30

Hemsida
www.rfsi.se

Transpolitiskt program antaget på
Kongressen 2004

TRANSPOLITISKT PROGRAM

Inledning

Transpersoner har alltid funnits inom gayrörelsen – på foton från 1930-talets homoklubbar finns transorna med, och i New York 1969 slog de i främsta ledet mot polisen utanför bögbaren Stonewall. På klubbar, i umgängeskretsar, inom organisationer och ibland i media har transpersonerna funnits med, men många gånger utan att få del av de politiska segrar som vunnits. Idag, med ett HBT-samhället som står för mångfald, så har transpersoner en självklar plats på samma villkor som alla andra. HBT står för homosexuella, bisexuella och transpersoner, alla de vi numera räknar in i familjen.

Vad menas med transperson?

Transperson är ett paraplybegrepp som tillkom framförallt för att vara en samlade term i sexualpolitiska frågor och för att inte exkludera någon som kunde antas gynnas av en transvänlig politik.

Transpersoner och sexuell läggning

Transpersoner kan vara antingen homo-, bi- eller heterosexuella. De kan antingen betrakta sin sexualitet utifrån det kön de upplever sig ha eller utifrån det kön samhället anser att de har.

Könsidentitet

Könsidentitet är en minst lika viktig del av en människas identitet som hennes sexuella läggning. Den enda som med säkerhet kan säga något om en enskild individs könsidentitet är den individen. Detta då könsidentiteten inte behöver vara liktydig med vare sig biologiska företräden eller vad som syns i ID-handlingar.

Diskrimineringslagstiftning

Precis som homo- och bisexuella utsätts transpersoner för diskriminering i både vardag, skola, arbetsliv, vård och omsorg, i kontakt med myndigheter och genom diskriminerande lagstiftning

Transpersoner i stort omfattas inte av någon generell diskrimineringslagstiftning. Ett undantag är transsexuella som efter genomgången könsbyte omfattas av jämställdhetslagen, dock bara inom arbetslivet.

Det är oacceptabelt att en viss grupp missgynnas på detta sätt, när vi idag har en relativt god diskrimineringslagstiftning för övriga minoriteter i samhället.

RFSL kräver

Att transpersoner inkluderas i diskrimineringslagstiftningen på samma villkor som andra minoritetsgrupper.

Att könsidentitet och könsuttryck tillförs som diskrimineringsgrund i diskrimineringslagstiftningen.

Att alla myndigheter som handlägger diskrimineringsärenden med anledning av kön, har en grundläggande kompetens om transfrågor.

Hetslagstiftningen

Transpersoner är inte inkluderade i hetslagstiftningen. kränkande och nedvärderande åsikter om engrupp baserat på gruppens könsidentitet eller könsuttryck inte anses i lagens mening vara hets mot folkgrupp. Det är oacceptabelt att hets mot en viss folkgrupp i praktiken är tillåten, när den är förbjuden gentemot andra grupper.

Denna brist på skydd innebär också en risk att de som bedriver hets mot homo- och bisexuella, ändrar terminologi och på vis går fria från åtal. Detta eftersom de grupper som bedriver hets och de grupper som lyssnar och läser inte skiljer på de olika grupperna..

RFSL kräver

Att transpersoner inkluderas i hetslagstiftningen genom att 7 kap. 4 § i tryckfrihetsförordningen och 16 kap. 8 § och 29 kap. 2 § i Brottsbalken omfattar även könsidentitet och könsuttryck.

Nationell folkhälsoundersökning

Transpersoner riskerar på liknande vis som homo- och bisexuella att utsättas för våld, hot, hatbrott och allmän diskriminering. Man vet ytterst lite om gruppens storlek, komplexitet, problematik och livssituation. Det finns inga skäl att tro att transpersoners utsatthet är mindre än homo- och bisexuellas eller att deras psykosociala hälsa är bättre. Idag har ingen myndighet det övergripande ansvaret för att följa upp transpersoners folkhälsosituation.

I Statens Folkhälsoinstitut fick 2003 i uppdrag att utreda folkhälsosituationen för homosexuella, bisexuella och transsexuella. RFSL har uppmärksammat myndigheten på att begreppen transsexuella och transpersoner inte är likvärdiga. Uppdraget bör omfatta hela gruppen transpersoner, men också separeras från homo- och bisexuellas situation.

Undersökningen måste utformas på ett sådant sätt att den del av undersökningen som omfattar transpersoner utgår från deras specifika situation. Det är viktigt att man skiljer på olika former av transbeteenden och

–identiteter, formulerar frågorna med respekt för individens egen uppfattning om sin identitet, och så att ingen exkluderas, men ingen heller behöver känna sig tvångsinkluderad.

RFSL kräver

Att Folkhälsoinstitutet får i uppdrag att bevaka transpersoners rätt till en bra folkhälsa samt följa upp och initiera forskning om transpersoners folkhälsa.

Att Folkhälsoinstitutet får i uppdrag att utföra en bred och allmängiltig undersökning av transpersoners levnadsvillkor, vilken inkluderar alla slags transpersoner och –identiteter samt att den ges ett jämställdhetsperspektiv.

Unga transpersoner

Precis som unga homo- och bisexuella är unga transpersoner speciellt utsatta. De känner sig annorlunda och kan få svårt med socialt umgänge och intima relationer.

Unga transpersoner riskerar att råka ut för mobbning och saknar möjlighet till bekräftelse i undervisning och skolböcker. Kurator, skolpsykologer eller lärare har sällan utbildning på området. Inte heller om unga transpersoner vänder sig till ungdomsmottagningen eller Barn och ungdomspsykiatri, BUP, kan de räkna med att mötas av någon som har transkompetens.

Utredningsenheterna för transsexuella får idag inte ta emot minderåriga patienter. De måste först vända sig till Barn och ungdomspsykiatri, som i regel saknar transkompetens.

RFSL kräver

Att skolpersonalens ansvar att förebygga och bemöta mobbing och trakasserier som riktar sig mot unga transpersoner, liksom homo- och bisexuella, särskilt nämns i Skollagen.

Att elevvårdande personal på skolor har grundläggande transkompetens.

Att relevant studielitteratur innehåller sakliga och korrekta fakta om transpersoner och att ingen studielitteratur innehåller kränkande, nedvärderande eller rent felaktig information om transpersoner.

Att ingen studielitteratur innehåller kränkande, nedvärderande eller felaktig information om transpersoner.

Att det i landets lärarutbildningar ingår ett obligatoriskt moment med både homo- bi- och transkompetens.

Att det i varje landsting finns minst en ungdomsmottagning och en barn- och ungdomspsykiatrisk mottagning med kompetens att stödja och hjälpa unga transpersoner.

Att det inom respektive Socialtjänst finns en beredskap och handlingsplan för unga ännu ej könskorrigerade transsexuella och andra unga transpersoner, som inte längre kan bo hemma och som är hänvisade till institutioner, t.ex. §12-hem'.

Att det i anslutning till varje utredningsenhet, men inom barnpsykiatrin, finns någon psykiatriker med kompetens och tillstånd att utreda och behandla unga transsexuella.sstyrelsen.

Vården för transsexuella

Den psykiatriska vården för transsexuella lider brist på resurser både ekonomiskt och personellt. I många delar av landet är patienterna i praktiken beroende av att en enskild läkare själv tar ansvar för vården. Den vård som i samband med diagnostisering /utredning erbjuds varierar också mycket vad avser kvalité, vårdinsatsernas omfattning och väntetider. Sammantaget vittnar många patienter om oprofessionellt bemötande, dålig information, långa väntetider, bristande samordning mellan vårdinstanser och olikheter i den erbjudna vården pga. bostadsort.

RFSL kan vidare konstatera att svensk praxis för utredningar och bedömningar på viktiga punkter skiljer sig från den internationella standard man säger sig följa, d v s ”Standards of Care”, SOC, från HBGDA. Sedan Socialstyrelsens riktlinjer publicerades 1996, har SOC givits ut i uppdaterade versioner 1998 och 2001. Dessa tar man således inte hänsyn till i svensk TS-vård. De svenska reglerna medger till exempel inte hormonbehandling förrän man 'godkänts' som transsexuell medan de internationella riktlinjerna säger: *”In some patients, hormone therapy alone may provide sufficient symptomatic relief to obviate the need for cross living or surgery.”* (Dvs. *”För några patienter kan enbart hormonbehandling räcka för att man ska klara sig utan kirurgi och byte av socialt kön.”*)

RFSL kräver

Att vården för transsexuella ges öronmärkta resurser utifrån de faktiska behoven.

Att de som påbörjat sin vård och behandling inom ett landsting skall kunna fortsätta sin vårdas vid en geografisk flytt.

Att Socialstyrelsens riktlinjer anpassas efter varje ny utgåva av SOC.

Lagen om fastställande ”könsbyteslagen”

Med ”Lagen (1972:119 om fastställande av könstillhörighet i vissa fall” var Sverige först i världen med att klart och tydligt reglera samhällets positiva inställning till hjälp åt trans- och intersexuella personer. Då var den en milstolpe, idag är den i många avseenden förlegad. Den transsexuella person som ansöker måste för att få tillstånd vara ogift, myndig, svensk medborgare och steril. Av intersexuella krävs att de skall vara ogifta, svenska medborgare.

RFSL ser bl.a. följande problem med den nuvarande lagen som fastställande av könstillhörighet i vissa fall (1972:119). Detta måste ändras.

- trans- och intersexuella med permanent uppehållstillstånd men utan svenskt medborgarskap erbjuds inte vård,
- gifta trans- och intersexuella tvingas till skilsmässa för att få behandling,
- minderåriga transsexuella kan inte erbjudas vare sig nytt juridiskt kön eller operation, även om detta vore det bästa för dem,
- transsexuella tvingas till sterilisering för att få genomgå behandling,
- oklara regler för hur svenska medborgare som får behandling för sin transsexualism utomlands ges ny juridisk könstillhörighet,
- möjligheten till behandling är kopplad till det juridiska bytet av kön istället för det medicinska behovet,
- lagen tolkas så att en önskan om att bli förälder är ett hinder mot byte av juridiskt kön.

Kriterierna för 'vem' som kan klassificeras som transsexuell måste utgå från vilka vi verkligen är, och inte – som nu – grundas på akademiska teorier med åtskilliga decennier på nacken. Några av de socialt och emotionellt bäst anpassade transsexuella är sådana som enligt nuvarande lagtext inte borde ha godkänts.

Därför menar RFSL att en ny utredning bör genomföras, som inbegriper alla transpersoner och identiteter. Denna utredning bör omfatta juridiska, sociala och medicinska villkor.

RFSL kräver

Att trans- och intersexuella med permanent uppehållstillstånd men utan svenskt medborgarskap ska erbjudas vård.

Att gifta trans- och intersexuella ska inte tvingas till skilsmässa för att få behandling.

Att minderåriga transsexuella ska kunna erbjudas nytt juridiskt kön och operation.

Att transsexuella ska inte tvingas till sterilisering för att få genomgå behandling.

Att lagen ska inte tolkas så att en önskan om att bli biologisk förälder försvårar byte av juridiskt kön.

Att den av socialministern utlovade översynen av 'lag 1972:119...' förbereds genom en nationell utredning av transpersoners behov, problematik och livsvillkor för att se inom vilka områden det behövs förändringar för att transpersoner ska ha lika bra livsvillkor som andra personer. RFSL kräver också de förändringar av nuvarande lagstiftning som behövs för att tillgodose detta.

Rätten att ändra intyg

Transsexuella som fått nytt personnummer har idag ingen lagstadgad rätt till uppdaterade intyg och betyg med rätt namn och personnummer. Utan detta blir det för många omöjligt att söka utbildning eller arbete.

RFSL kräver:

Att den som fått nytt personnummer med anledning av juridiskt könsbyte skall ha lagstadgad rätt till uppdaterade intyg/betyg med aktuella personuppgifter.

Ändra namnlagen

För många personer är det mycket viktigt att få bära det namn de själva föredrar. Både för att kunna legitimera sig men också för sin självupplevda identitet. Dagens namnlag är inte anpassad för transpersoners situation.

RFSL kräver:

Att namnlagen ändras så att alla personer ges rätt att ha vilket förnamn de vill.

Trans- och intersexuellas rätt till fertilitet

RFSL menar att kravet på sterilisering för transsexuella för att få genomgå behandling är omotiverat och diskriminerande. När samkönade par, i och med homosexuellas rätt att prövas för adoption, nu kan ha gemensam vårdnad om barn, har föräldrarnas kön inte längre samma juridiska innebörd, varför denna regel spelat ut sin roll.

Därmed borde det inte heller föreligga några hinder för transpersoner att före sitt könsbyte låta frysa in könsceller eller genomföra andra åtgärder för att senare kunna bli biologisk förälder.

En mtf TS/IS får i framtiden sannolikt donera sina könsceller (spermier) till sin kvinnliga partner. Men om en ftm TS/IS vill donera sina könsceller (ägg), måste endera könsceller från en spermadonator användas eller en annan kvinna fungera som surrogatmamma. I båda fallen räknas detta som surrogatmoderskap och är inte tillåtet, vare sig nu eller i diskuterade lagförslag.

Att på detta sätt fullständigt beröva en viss grupp i samhället möjligheten att bli biologiska föräldrar, utan att några medicinska skäl föreligger, är en tydlig diskriminering.

RFSL kräver

Att trans- och intersexuella patienter ges möjlighet att frysa ned könsceller på samma villkor som alla andra patientgrupper, samt att ftm TS får donera ägg till en kvinnlig partner.

Att en önskan att i framtiden bli biologisk förälder inte skall anses vara ett hinder för att få ny juridisk könsidentitet och tillstånd till könskorrigeringar